

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 222/2020-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Valériou Brečkovou, Daľkovská 470/14, Snina, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 18 CoP 2/2019 z 18. novembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 18 CoP 2/2019 z 18. novembra 2019 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že Okresný súd Humenné (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 10 P 142/2015 z 13. marca 2018 rozhodol o návrhu [REDAKOVANÉ], dcéry sťažovateľa, [REDAKOVANÉ] (ďalej len „navrhovateľka“), na zvýšenie výživného tak, že návrh na zvýšenie výživného od roku 2012 do 30. júna 2015 zamietol, zmenil rozsudok okresného súdu sp. zn. 19 P 42/2002 zo 4. apríla 2003 v časti určenia výživného pre maloletú navrhovateľku tak, že zvýšil výživné zo sumy 800 Sk (26,56 €) mesačne na sumu 40 € mesačne od 1. júla 2015 do 31. októbra 2015 a na sumu 100 € mesačne od 1. novembra 2015 do 31. augusta 2016. Zároveň zaviazal sťažovateľa uhradiť navrhovateľke zaostalé výživné za obdobie od 1. júla 2015 do 31. augusta 2016 v sume 788,16 €, zrušil vyživovaciu povinnosť sťažovateľa k navrhovateľke ku dňu 31. augusta 2016, zaviazal navrhovateľku uhradiť náklady za preklad v sume 22,58 € a matku navrhovateľky zaviazal uhradiť náklady za preklad v sume 651,04 €. O odvolaní matky navrhovateľky rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 18 CoP 18/2018 z 12. septembra 2019, ktorým zrušil rozsudok súdu prvej inštancie „vo výroku o zamietnutí návrhu matky na zvýšenie výživného od roku 2012 do 30.6.2015, vo výroku o povinnosti matky nahradiť náklady za preklad, vo výroku o trovách konania“ a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia vyslovil právny názor, podľa ktorého dôvody hodné osobitného zreteľa sú dané, a preto je potrebné určiť vyživovaciu povinnosť otcovi aj za obdobie spätne troch rokov od podania návrhu na zvýšenie výživného matkou za obdobie, keď dcéra sťažovateľa bola ešte maloletou.

3. Po vrátení veci okresný súd opäť vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 10 P 142/2015 z 28. mája 2019 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) tak, že zmenil rozsudok okresného súdu sp. zn. 19 P 42/2002 zo 4. apríla 2003 v časti výživného tak, že zvýšil výživné zo sumy 800 Sk (26,56 €) mesačne na sumu 120 € mesačne od 14. mája 2012 do 28. decembra 2015 a na sumu 40 € mesačne od 1. marca 2015

do 30. júna 2015. Zároveň zaviazal sťažovateľa uhradiť navrhovateľke zaostané výživné za obdobie od 14. mája 2012 do 30. júna 2015 v sume 3 187,11 € a v prevyšujúcej časti výšky výživného za obdobie od 14. mája 2012 do 30. júna 2015 návrh zamietol. Náhradu nákladov za preklad Slovenskej republiky nepriznal. O odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom, ktorým rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil.

4. Sťažovateľ namieta, že odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie svojím postupom porušili jeho základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces, keď žiadnym spôsobom nezdôvodnili existenciu okolností hodných osobitného zreteľa v zmysle § 77 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), ktoré odôvodňovali zvýšenie výživného späťne za dobu 3 rokov od podania návrhu. Sťažovateľ v dôvodoch ústavnej sťažnosti bližšie uviedol:

«Pre priznanie spätného výživného... nepostačuje len zmena pomerov, je potrebné v konaní preukázať dôvody hodné osobitného zreteľa, tak ako to vyžaduje kogentné zákonné ustanovenie, pre ktoré nebolo možné podať návrh na zvýšenie výživného v čase, keď výživné prestalo zodpovedať možnostiam a schopnostiam povinného a potrebám maloletého dieťaťa. Tie isté skutočnosti nemôžu byť zmenou pomerov aj dôvodmi hodnými osobitného zreteľa...

„Zákonná podmienka existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa pre spätné priznanie výživného vyplýva okrem iného zo snahy o zamedzenie špekulácií a zneužívania možnosti priznávať výživné pre maloleté dieťa. Sprísňujúca úprava od oprávnených vyžaduje zodpovedný a včasný prístup k riešeniu tejto otázky, t. j. aby návrh na určenie výživného podávali bez zbytočného odkladu pri naplnení zákonných podmienok. Pokiaľ však z určitých dôvodov, ktoré možno posúdiť ako výnimočné, účastníci žiadajú o určenie výživného s časovým odstupom a v ich konaní nemožno vidieť snahu o zneužívanie tohto inštitútu, súd môže výživné priznať aj späťne. Dôvody hodné osobitného zreteľa bude treba posúdiť podľa konkrétnych okolností prípadu.“

(Uznesenie Ústavného súdu SR z 28. marca 2018, sp. zn. I. ÚS 99/2018)

Ak potrebám maloletého dieťaťa prestalo zodpovedať výživné zo strany sťažovateľa tri roky pred podaním návrhu, bol to dôvod na podanie návrhu na zmenu rozhodnutia o výške výživného. Nebolo preukázané, aby niečo skutočne bránilo matke podať návrh na zvýšenie výživného počas roka 2012. V danej právnej veci nie sú prítomné dôvody hodné osobitného zreteľa požadované ust. § 77 ods. 1 Zákona o rodine.

Postupom súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu bolo porušené, resp. nebolo rešpektované kogentné ustanovenie Zákona o rodine, pričom tento postup spôsobil otcovi ujmu na práve na spravodlivý súdny proces. Otec poukazuje tiež na to, že právo na súdnu ochranu v sebe zahŕňa aj riadne odôvodnenie rozsudku, ktoré vyžaduje, aby sa súd zrozumiteľným spôsobom vysporiadal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú rozhodujúce a právne významné pre rozhodnutie vo veci samej.

V konaní pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom neboli preukázané dôvody hodné osobitného zreteľa. Z tohto dôvodu je rozhodnutie súdu v tejto časti nesprávne.

Súd prvej inštancie uložil povinnosť v rozpore s citovaným ustanovením Zákona o rodine. Skutočnosť, že krajský súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil stotožnil sa s jeho odôvodnením, ako aj s počiatkom určenia zmeny jeho vyživovacej povinnosti, a nezrušil prvostupňový rozsudok..., podľa názoru sťažovateľa spôsobilo narušenie princípu právnej istoty zaručenej otcovi právnym poriadkom.

Na základe vyššie uvedených skutočností má otec za to, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.»

5. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a rozhodol týmto nálezhom:

„... Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 18CoP/2/2019-469 zo dňa 18.11.2019 porušené bolo.

... Rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 18C0P/2/2019-469 zo dňa 18.11.2019 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

... Sťažovateľovi sa priznáva nárok na náhradu trov konania voči Krajskému súdu v Prešove.“

5.1 Sťažovateľ zároveň navrhol, aby ústavný súd podľa § 129 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku do právoplatného skončenia konania o ústavnej sťažnosti, keďže v jeho prípade ide o situáciu predvídanú zákonom o ústavnom súde, *„kedy by navrhovateľka v predmetnej právnej veci na podklade vykonateľného rozsudku mohla vykonať exekúciu, pričom sťažovateľ sa nachádza v zlej finančnej situácii“*.

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

9. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

10. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

11. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

13. Podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

16. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu

týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (obdobne napr. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07, III. ÚS 24/2010).

17. Podľa § 77 ods. 1 zákona o rodine právo na výživné sa nepremlčuje. Možno ho však priznať len odo dňa začatia súdneho konania. Výživné pre maloleté dieťa možno priznať najdlhšie na dobu troch rokov spätne odo dňa začatia konania, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

III.

Predbežné prerokovanie návrhu

18. Podstatou námietok sťažovateľa, ktorými odôvodňuje porušenie v sťažnosti označených práv, je ním prezentované tvrdenie, podľa ktorého krajský súd sa v napadnutom rozsudku nevysporiadal s otázkou existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa, čo nie je v súlade s požiadavkou riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Sťažovateľ namieta, že v konaní nebola preukázaná existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa, no napriek tomu mu bola právoplatne uložená povinnosť platiť výživné za obdobie troch rokov spätne od podania návrhu. Z tohto dôvodu preto považuje napadnutý rozsudok za nesprávny. Podľa sťažovateľa krajský súd napadnutým rozsudkom porušil princíp právnej istoty a znemožnil sťažovateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

19. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľa poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porovnaj I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04).

20. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť

tejto ochrany, a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí [čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

21. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

22. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Citovaná právna úprava (účinná od 1. júla 2016) presunula ťažisko tvrdenia a preukazovania väd zmätočnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na dovolateľa, ktorý limity posúdenia prípustnosti dovolania určuje obsahom podaného dovolania.

24. Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejماً námietka sťažovateľa o nevysporiadaní sa krajského súdu s existenciou dôvodov hodných osobitného zreteľa v odôvodnení napadnutého rozsudku, čo nie je v súlade s požiadavkou riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Sťažovateľ je tiež presvedčený, že postupom vo veci konajúcich súdov mu

bolo znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z uvedeného je preto zrejmé, že sťažovateľ sa ochrany svojich práv mohol domôcť prostredníctvom dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku.

25. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegationis iustitiae (odmietnutia spravodlivosti) (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017).

26. V tejto súvislosti ústavný súd už v minulosti judikoval, že v prípadoch uplatnenia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku spôsobilého zabezpečiť ochranu práv sťažovateľa, následne však odmietnutého dovolacím súdom pre neprípustnosť je lehota pre podanie sťažnosti ustanovená § 53 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (m. m. III. ÚS 674/2014, pozri aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54). Tento princíp sa napokon premietol i do ustanovenia § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok,

lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

27. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti v súčinnosti s okresným súdom zistil, že sťažovateľ nevyužil v danej veci dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok podľa § 420 písm. f) CSP. Keďže sťažovateľ netvrdil, tým menej preukazoval, že dovolanie nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v okolnostiach jeho prípadu neprichádzal do úvahy prípadný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

28. Na základe uvedeného ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť v časti namietaného nevysporiadania sa krajského súdu s existenciou dôvodov hodných osobitného zreteľa v odôvodnení napadnutého rozsudku ako neprípustnú odmietol.

29. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa týkajúcej sa nesprávneho právneho záveru krajského súdu o existencii dôvodov na aplikáciu ustanovenia § 77 ods. 1 zákona o rodine ústavný súd vychádza zo svojej stabilizovanej judikatúry, súčasťou ktorej je aj doktrína možných zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vo veciach patriacich do ich právomoci. Predovšetkým ústavný súd pripomína, že je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou, prípadne dohovorom garantovaných

práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). V súvislosti so sťažnosťami namietajúcimi porušenie základných práv a slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov už ústavný súd opakovane uviedol, že jeho úloha pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách okrem iného v tom smere, či závery všeobecných súdov nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii právneho predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

30. Ako z uvedeného vyplýva, ústavnému súdu v zásade neprislúcha hodnotiť správnosť právneho záveru všeobecného súdu v konkrétnej právnej veci ani výklad zákona, ktorý v konkrétnej veci aplikoval. Sťažovateľ však túto stabilizovanú judikatúru ústavného súdu opomína a ústavnú sťažnosť uplatnil v podstate ako ďalší opravný prostriedok v systéme všeobecného súdnictva. Účel ústavnej sťažnosti je však v porovnaní s opravnými prostriedkami v systéme všeobecného súdnictva diametrálne odlišný, keďže táto sleduje výlučne ochranu základných práv a slobôd.

31. V súlade s požiadavkou komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09), ústavný súd pri posudzovaní otázky, či mohli byť napadnutým rozsudkom krajského súdu porušené označené práva sťažovateľa, zohľadnil nielen odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu, ale aj rozsudok okresného súdu, ktorý krajský súd potvrdil ako vecne správny.

32. Okresný súd v relevantnej časti odôvodnenia rozsudku sp. zn. 10 P 142/2015 z 28. mája 2019, ktorým vo veci sťažovateľa rozhodol po vrátení veci odvolacím súdom na nové konanie a priznal navrhovateľke výživné za obdobie troch rokov spätne od podania návrhu, najmä uviedol:

„Odvolací súd vo svojom odôvodnení uviedol, že výživné, ktoré bolo stanovené v roku 2002 na mal. ██████ v roku 2012, nezodpovedalo tak potrebám dieťaťa, ale aj pomerov u otca, ktorý mal podstatne vyšší príjem ako v čase poslednej úpravy. Z návrhu a z vykonaného dokazovania vyplynulo, aké boli výdavky spojené s návštevou školy v tom čase mal. ██████ a z toho je zrejmé, že otec, ktorý pri dosahovaní vyššieho mesačného príjmu sám nedospel k záveru, že je potrebné prispievať na maloletú dcéru vyššou sumou adekvátnou jej potrebám. Naďalej platil výživné vo výške v tom čase 30% životného minima napriek tomu, že mesačný príjem umožňoval mu platiť vyššie výživné. Už samotná táto skutočnosť odôvodňovala návrh matky na zvýšenie výživného aj 3 roky spätne od podaného návrhu, pretože určené výživné nezodpovedalo potrebám dieťaťa, ale ani pomerom na strane otca, ktorý iným spôsobom ako úhradou výživného ani na výživu mal. ██████ neprispieval. V tom videl odvolací súd nesprávny právny záver, pretože okolnosti, ktoré boli vyššie uvedené sú tými, ktoré sú dôvodmi hodnými osobitného zreteľa na to, aby súd určil výživné vyššie aj za dlhšiu dobu, najmä, ak pomery na strane rodiča, ktorý je povinný prispievať na výživu, odôvodňujú takúto úpravu. Z týchto dôvodov zrušil odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí výživného, ako návrhu matky, za obdobie od 14.5.2012 do 30.6.2015...

Dôvody hodné osobitného zreteľa sú dané, a preto je potrebné určiť výživné otcovi aj za obdobie spätne 3 rokov od podania návrhu na zvýšenie výživného matkou za obdobie, kedy dcéra ██████ bola ešte maloletou, keďže plnoletosť dosiahla až vo februári 2016.“

33. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu ako vecne správny a v dôvodoch svojho rozhodnutia vo vzťahu k sťažnostným námietkam uviedol:

„... V predmetnej veci rozhodoval odvolací súd už uznesením zo dňa 12. septembra 2018. Týmto uznesením bol zrušený výrok súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu na zvýšenie výživného od roku 2012 do 30.06.2015 a trovách štátu a trovách konania.

... Súd prvej inštancie sa dôsledne zaoberal okolnosťami prípadu podľa už... uvádzaného právneho názoru odvolacieho súdu v skoršom rozhodnutí. Zistil skutočnosti, ktoré boli rozhodujúce do roku 2015 a správne aj vec posúdil. Zrejme je z tohto konania a odvolací súd sa pridrižiava tohto svojho právneho názoru už skôr vysloveného, že existovali dôvody hodné osobitného zreteľa vzhľadom na minimálne výživné, ktoré platil otec na dcéru bez ohľadu nato akom veku vývoja sa nachádzala tiež, aké boli výdavky. Bez ohľadu nato, že dieťa žije v zahraničí odvolací súd sa domnieva, že pre temer dospelé dieťa je 26 Eurové výživné skutočne neprimerané. Pokiaľ by aj žila na Slovensku určené výživné vo výške 120 Eur mesačne od mája 2012 do februára 2015 neskôr už len 40 Eur mesačne sú primeraným výživným vzhľadom na vek a potreby dieťaťa, ktoré medzitým nadobudlo plnoletosť a v tomto konaní už vystupuje, ako navrhovateľka. Pomery sa na strane navrhovateľky nesporne zmenili. Rodičia majú participovať na výživnom zhruba v rovnakej miere. Súd prvej inštancie zistil pomery matky, potreby dieťaťa a pomery otca. Je potrebné konštatovať, že otec v minulosti zarábala primerane a preto suma 120 Eur mesačne z obdobia kedy riadne pracoval nie je ničím neprimeraným.

Zákon presne taxatívne nevymedzuje, čo je možné považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa a toto ustálenie patrí do úvahy súdu. Hmotnoprávnou podmienkou pre zmenu súdneho rozhodnutia je zmena pomerov účastníkov konania. Nová koncepcia obmedzuje možnosti zvýšiť výživné spätne od podaného návrhu, napriek tomu túto možnosť nevyklučuje. Zákon o rodine upravuje základné zásady, ktoré sú právnym vyjadrením mravných postulátov.

... V článku 4 Zákona o rodine je vyjadrená povinnosť jednotlivých členov rodiny vzájomne si pomáhať, vrátane zabezpečenia hmotných potrieb. Dieťa má zákonný nárok na výživu od svojich rodičov, ide teda o povinnosť rodičov zo zákona. Výživné bolo určované oprávnenej osobe - navrhovateľke po dobu dosiahnutia veku dospelosti len jedenkrát, keď bola vo veku piatich rokov života, v predškolskom veku. Otec dlhodobo plnil vyživovaciu povinnosť pod hranicou 30% životného minima a počas celého súdneho konania / vrátane konania pred odvolacím súdom / nepovažoval nárok dieťaťa na akékoľvek zvýšenie výživného za dôvodné, majúci vedomosť o veku dieťaťa. Obrana otca, že nemal vedomosť o pomeroch dcéry neobstojí. Pasivita povinného rodiča za daných okolností sa javí pre odvolací súd ako skutočnosť odporujúca s dobrými mravmi a ako dôvod hodný

osobitného zreteľa na priznanie výživného po dobu troch rokov spätne od podaného návrhu.“

34. Poukazujúc na odôvodnenie napadnutého rozsudku ústavný súd konštatuje, že nezistil svojvoľný postup krajského súdu vo vzťahu k výkladu a aplikácii § 77 ods. 1 zákona o rodine, ktorý umožňuje priznať výživné na maloleté dieťa spätne za dobu 3 rokov pred podaním návrhu. V napadnutom rozsudku odvolací súd zotrval na svojom právnom názore o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré odôvodňujú aplikáciu citovaného ustanovenia zákona o rodine, pričom právny názor odvolacieho súdu o danosti týchto dôvodov bol sťažovateľovi známy už z predchádzajúceho zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu. Krajský súd, vychádzajúc zo znenia citovaného ustanovenia zákona o rodine, ktoré taxatívne nestanovuje, čo je možné považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa, a teda ich ustálenie je na úvahe súdu; poukazujúc tiež na základné zásady rodinného kódexu, zohľadnil konkrétne okolnosti prejednávaného prípadu, pričom poukázal najmä na pasivitu sťažovateľa, ktorému vyživovacia povinnosť voči navrhovateľke vyplývala priamo zo zákona. Krajský súd tiež zohľadnil skutočnosť, že súd rozhodoval o vyživovacej povinnosti sťažovateľa voči maloletej len raz, a to vo veku jej piatich rokov, pričom sťažovateľ počas celej doby platil minimálne výživné (aj keď jeho pomery mu umožňovali platiť vyššie výživné) a iným spôsobom na výživu maloletej neprispieval. Z tohto hľadiska je významnou aj okolnosť, že sťažovateľ počas celého súdneho konania nepovažoval nárok na akékoľvek zvýšenie výživného za dôvodný. Nemožno sa preto stotožniť s tvrdením sťažovateľa, že krajským súdom uvádzané dôvody hodné osobitného zreteľa sú zároveň skutočnosťami odôvodňujúcimi zmenu súdneho rozhodnutia. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že nezistil svojvoľný výklad či aplikáciu právnych predpisov, ktoré by zakladali ústavnú neudržateľnosť napadnutého rozsudku. Právny záver krajského súdu vo veci sťažovateľa tak nemožno považovať za arbitrárny, a tým popierajúci základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces.

35. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti

medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

36. Krajský súd ako súd odvolací preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu po právnej i skutkovej stránke a, pridržiavajúc sa svojho vo veci skôr vysloveného právneho názoru, rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil. Ústavný súd po prieskume napadnutého rozsudku dospel k záveru, že sťažovateľom uplatnené námietky týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia veci sa javia nedôvodné a nesignalizujú takú súvislosť s možným porušením jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy či jeho práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol vysloviť ich porušenie. Nesúhlas sťažovateľa s obsahom napadnutého rozsudku nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

37. S prihliadnutím na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa, ako aj o návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku v danej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2020

Martin Vernarský
predseda senátu